

Nâng cao hiệu quả ứng dụng ChatGPT vào hoạt động dạy học ở các trường đại học hiện nay

Bùi Thanh Loan*

*Trường Đại học Công nghệ Đông Á

Received: 25/11/2024; Accepted: 02/12/2024; Published: 6/12/2024

Abstract: In the context of a robust digital transformation, integrating ChatGPT into education has become an inevitable trend to enhance teaching and learning quality. However, its application at universities still faces many challenges, such as a lack of understanding, limited user skills, and concerns about accuracy and ethics. Therefore, it is essential to research and identify appropriate solutions to fully leverage ChatGPT's potential, contributing to improving the quality of education and training at universities during this period.

Keywords: Application, ChatGPT, teaching and learning, university

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ, việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI) vào giáo dục trở thành xu hướng tất yếu nhằm nâng cao chất lượng dạy và học. ChatGPT, một trong những công cụ AI tiên tiến, đã mở ra nhiều cơ hội cải thiện phương pháp giảng dạy, tăng tính tương tác và hỗ trợ học tập cá nhân hóa. Tuy nhiên, việc ứng dụng ChatGPT tại các trường đại học (TDH) hiện nay vẫn gặp nhiều thách thức như thiếu hiểu biết, hạn chế về kỹ năng sử dụng, và lo ngại về tính chính xác, đạo đức. Do đó, cần nghiên cứu và đề xuất các giải pháp phù hợp nhằm khai thác tối đa tiềm năng của ChatGPT, góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục trong môi trường TDH.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái quát về ChatGPT

ChatGPT là một ứng dụng của Chatbot AI, do công ty OpenAI của Mỹ phát triển và ra mắt vào tháng 11/2022. Chatbot AI là một chương trình máy tính sử dụng trí tuệ nhân tạo (Artificial Intelligence - AI) và xử lý ngôn ngữ tự nhiên (Natural Language Processing - NLP) để hiểu các câu hỏi của khách hàng và tự động trả lời chúng, mô phỏng cuộc trò chuyện của con người. Chatbot AI có thể giúp người dùng dễ dàng tìm kiếm thông tin họ cần bằng cách trả lời các yêu cầu và câu hỏi của người dùng một cách tự động dưới hình thức văn bản hoặc âm thanh. ChatGPT là một ứng dụng phiên bản thông minh cao cấp hơn của Chatbot AI, là ứng dụng hỏi đáp tự động sử dụng kỹ thuật học máy, học tăng cường từ phản hồi con người (Reinforcement Learning from Human Feedback - RLHF), phát triển dựa trên mô hình ngôn ngữ lớn được huấn luyện bởi Open AI, xây dựng dựa trên kiến trúc

GPT-3.5 nhằm tạo những cuộc trò chuyện tự động, trả lời những câu hỏi và thực hiện các nhiệm vụ liên quan đến ngôn ngữ tự nhiên trong một khoảng thời gian rất ngắn. ChatGPT được xây dựng trên kiến trúc GPT (Generative Pre-trained Transformer) và được cài đặt trên một lượng lớn dữ liệu để có khả năng đưa ra câu trả lời và sinh ra văn bản tự động trả lời câu hỏi, dịch thuật và nhiều ứng dụng khác, viết các bài viết với các chủ đề khác nhau, tóm tắt văn bản, tạo nội dung, tạo mã và sáng tác một câu chuyện, vờ kịch,... ChatGPT có thể được sử dụng để tạo ra các văn bản có ý nghĩa, trả lời các câu hỏi hoặc thực hiện các tác vụ khác liên quan đến ngôn ngữ tự nhiên.

2.2. Lợi ích và hạn chế của ứng dụng ChatGPT trong hoạt động dạy và học ở bậc đại học

2.2.1. Những lợi ích

Thứ nhất, hỗ trợ giảng dạy linh hoạt và hiệu quả. Đối với giảng viên (GV), ChatGPT cung cấp một nguồn tài nguyên phong phú và hiệu quả để xây dựng bài giảng, tài liệu học tập và kế hoạch giảng dạy. Công cụ này giúp tiết kiệm thời gian trong việc tìm kiếm thông tin và tổ chức nội dung, từ đó GV có thể tập trung hơn vào việc truyền đạt kiến thức và hướng dẫn sinh viên (SV). Ngoài ra, ChatGPT có khả năng gợi ý ý tưởng mới, cung cấp tài liệu tham khảo nhanh chóng và giải thích các khái niệm phức tạp dưới dạng dễ hiểu, giúp GV sáng tạo và đa dạng hóa phương pháp giảng dạy.

Thứ hai, cá nhân hóa trải nghiệm học tập cho SV. Một trong những lợi ích lớn nhất của ChatGPT là khả năng cá nhân hóa. SV có thể sử dụng công cụ này để nhận được hướng dẫn, giải thích và hỗ trợ theo nhu cầu học tập riêng. Hơn nữa, ChatGPT giúp SV tự học

hiệu quả hơn. Công cụ này không chỉ hỗ trợ giải đáp câu hỏi mà còn gợi ý các nguồn tài liệu phù hợp, cung cấp bài tập luyện tập hoặc đưa ra phản hồi tức thì về những ý tưởng, bài viết của SV. Điều này giúp người học tự kiểm tra và cải thiện kỹ năng mà không phải phụ thuộc hoàn toàn vào GV.

Thứ ba, tăng cường khả năng nghiên cứu và sáng tạo. Trong môi trường ĐDH, nghiên cứu là một phần không thể thiếu. ChatGPT là một trợ thủ đắc lực trong việc hỗ trợ SV và GV thực hiện các dự án nghiên cứu. Công cụ này giúp tìm kiếm thông tin, phân tích dữ liệu sơ bộ và gợi ý các ý tưởng nghiên cứu mới. Bên cạnh đó, ChatGPT khuyến khích sự sáng tạo thông qua việc gợi ý các ý tưởng mới, xây dựng dàn ý và hỗ trợ viết nội dung. SV có thể sử dụng ChatGPT như một công cụ để khơi gợi cảm hứng và phát triển các ý tưởng độc đáo trong bài luận, dự án nhóm hoặc sáng tác nghệ thuật.

Thứ tư, thúc đẩy giao tiếp và hợp tác. ChatGPT không chỉ là một công cụ hỗ trợ cá nhân mà còn có thể được sử dụng trong các hoạt động nhóm. Các nhóm SV có thể tận dụng ChatGPT để thảo luận ý tưởng, xây dựng kế hoạch hoặc giải quyết các vấn đề. Điều này giúp cải thiện khả năng làm việc nhóm và thúc đẩy sự hợp tác hiệu quả. Đối với SV quốc tế hoặc những người gặp khó khăn trong việc sử dụng ngôn ngữ giảng dạy, ChatGPT có thể hỗ trợ dịch thuật, giải thích từ vựng và cung cấp tài liệu song ngữ. Điều này giúp phá vỡ rào cản ngôn ngữ và tạo điều kiện cho tất cả SV tham gia học tập một cách bình đẳng.

Thứ năm, phát triển kỹ năng mềm cho SV. ChatGPT không chỉ hỗ trợ về mặt học thuật mà còn giúp SV rèn luyện các kỹ năng mềm cần thiết trong môi trường làm việc sau này. Công cụ này có thể giúp SV luyện tập thuyết trình, viết email chuyên nghiệp hoặc chuẩn bị cho các buổi phỏng vấn. Ngoài ra, ChatGPT còn giúp SV cải thiện khả năng tư duy phản biện thông qua việc kiểm tra thông tin, so sánh các quan điểm khác nhau và đánh giá tính chính xác của dữ liệu.

2.2.2. Những tồn tại và hạn chế

Thứ nhất, hạn chế về tính chính xác và độ tin cậy của thông tin. Một trong những nhược điểm lớn của ChatGPT là không phải lúc nào cũng cung cấp thông tin chính xác. Mặc dù được huấn luyện trên lượng dữ liệu khổng lồ, nhưng ChatGPT không có khả năng phân biệt nguồn đáng tin cậy với thông tin sai lệch. SV sử dụng ChatGPT để tra cứu hoặc làm bài tập có thể dễ dàng gặp phải thông tin sai sót, dẫn đến hiểu lầm hoặc áp dụng sai kiến thức trong học tập.

Thứ hai, thiếu khả năng tư duy phản biện và sáng

tạo. ChatGPT chỉ là một công cụ xử lý ngôn ngữ, hoạt động dựa trên việc tái tạo các mô hình ngôn ngữ có sẵn, nên không thể thay thế khả năng tư duy phản biện và sáng tạo của con người. Khi SV sử dụng ChatGPT để làm bài tập hoặc nghiên cứu, họ có nguy cơ mất đi cơ hội phát triển kỹ năng phân tích và giải quyết vấn đề. Việc dựa dẫm quá nhiều vào công cụ này có thể dẫn đến sự thụ động trong học tập và giảm đi khả năng tự tìm tòi, sáng tạo - những phẩm chất quan trọng đối với SV đại học.

Thứ ba, tác động tiêu cực đến đạo đức học thuật. ChatGPT có thể được lạm dụng để tạo ra nội dung học thuật, như bài luận, báo cáo hoặc đồ án, mà không yêu cầu sự tham gia thực sự của SV. Điều này gây ra vấn đề nghiêm trọng về đạo đức học thuật, khi SV có thể sao chép nội dung mà không hiểu rõ về kiến thức đó. Việc này không chỉ làm suy giảm chất lượng học tập mà còn ảnh hưởng đến uy tín của các cơ sở giáo dục đại học.

Thứ tư, nguy cơ làm suy giảm kỹ năng ngôn ngữ và giao tiếp. Việc sử dụng ChatGPT để viết bài hoặc tạo nội dung có thể làm giảm khả năng phát triển kỹ năng ngôn ngữ và giao tiếp của SV. Thay vì tự mình viết và chỉnh sửa, họ có thể dựa vào công cụ này để thực hiện công việc, dẫn đến sự yếu kém trong khả năng biểu đạt ý tưởng một cách mạch lạc và chính xác.

2.3. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả ứng dụng ChatGPT vào hoạt động dạy và học ở các ĐDH hiện nay

2.3.1. Tăng cường bồi dưỡng và nâng cao nhận thức về ChatGPT cho GV và SV

Để ChatGPT thực sự trở thành công cụ hỗ trợ đắc lực trong dạy và học, việc nâng cao nhận thức về công cụ này là điều cần thiết. GV và SV cần được đào tạo bài bản về cách sử dụng ChatGPT trong học tập và giảng dạy. Đầu tiên, các ĐDH nên tổ chức các buổi tập huấn, khóa học về cách khai thác và sử dụng ChatGPT sao cho hiệu quả. GV có thể học cách sử dụng ChatGPT để thiết kế các bài giảng, đề thi, bài tập, cũng như giải đáp thắc mắc cho SV trong quá trình học.

Về phía SV, họ cần hiểu rõ cách thức tương tác với ChatGPT để tìm kiếm thông tin, giải đáp câu hỏi, hỗ trợ nghiên cứu khoa học, và cải thiện kỹ năng viết, đọc, cũng như tư duy phản biện. Việc tổ chức các buổi chia sẻ kinh nghiệm, xây dựng tài liệu hướng dẫn cụ thể sẽ giúp cả GV và SV dễ dàng làm quen và ứng dụng ChatGPT vào công việc hàng ngày.

2.3.2. Xây dựng hệ thống phản hồi và hỗ trợ học tập tự động

Một trong những lợi ích lớn nhất của ChatGPT

trong dạy và học là khả năng hỗ trợ phản hồi nhanh chóng và tự động. Các TĐH có thể phát triển các hệ thống sử dụng ChatGPT để trả lời các câu hỏi thường gặp của SV, cung cấp các gợi ý học tập, và hỗ trợ trong việc tìm kiếm tài liệu học. ChatGPT có thể đóng vai trò như một trợ lý ảo, giúp SV giải quyết các vấn đề liên quan đến môn học, lịch học, tài liệu học, thậm chí là việc lên kế hoạch ôn thi.

Việc ứng dụng ChatGPT trong hệ thống phản hồi tự động không chỉ giúp SV tiết kiệm thời gian mà còn giảm tải cho GV trong việc giải đáp những câu hỏi đơn giản, giúp họ tập trung vào việc giảng dạy các nội dung chuyên sâu. Điều này cũng giúp nâng cao tính kịp thời của phản hồi, giúp SV nhận được sự hỗ trợ ngay lập tức trong suốt quá trình học.

2.3.3. Khuyến khích SV phát triển kỹ năng sáng tạo và tư duy phản biện

Mặc dù ChatGPT có thể cung cấp thông tin và hỗ trợ trong nhiều lĩnh vực, nhưng không thể thay thế khả năng sáng tạo và tư duy phản biện của con người. Vì vậy, GV cần khuyến khích SV sử dụng ChatGPT như một công cụ hỗ trợ, thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào nó. GV có thể yêu cầu SV không chỉ sử dụng thông tin từ ChatGPT mà còn phải tự mình phân tích, đánh giá, và sáng tạo ra các quan điểm, giải pháp mới.

Các bài tập, dự án nghiên cứu có thể được thiết kế để khuyến khích SV sử dụng ChatGPT một cách có hệ thống và có mục tiêu, từ đó phát triển tư duy phản biện, khả năng giải quyết vấn đề và sáng tạo. Điều này sẽ giúp SV không chỉ học hỏi từ ChatGPT mà còn có thể đóng góp ý tưởng, quan điểm của riêng mình, nâng cao khả năng tư duy độc lập.

2.3.4. Xây dựng các tiêu chuẩn và quy định về việc sử dụng ChatGPT

Để tránh việc lạm dụng và sử dụng ChatGPT một cách sai mục đích, các TĐH cần xây dựng các tiêu chuẩn và quy định rõ ràng về cách sử dụng công cụ này trong giảng dạy và học tập. Việc sử dụng ChatGPT trong việc sao chép bài làm, gian lận trong thi cử, hay cung cấp thông tin sai lệch cần phải được ngăn chặn.

Các trường có thể yêu cầu SV báo cáo khi nào họ sử dụng ChatGPT trong các bài tập, bài thảo luận hay nghiên cứu khoa học. Ngoài ra, GV cũng cần đảm bảo rằng họ đang sử dụng ChatGPT theo cách hợp lý và không làm giảm đi giá trị của việc học và giảng dạy. Đưa ra các hướng dẫn rõ ràng về việc khai thác nguồn tài nguyên từ ChatGPT, tránh tình trạng lạm dụng sẽ giúp duy trì tính minh bạch và công bằng trong giáo dục.

2.3.5. Đảm bảo tính bảo mật và đạo đức trong việc sử dụng ChatGPT

Một yếu tố quan trọng khi ứng dụng ChatGPT vào dạy và học là đảm bảo tính bảo mật và đạo đức trong việc sử dụng công cụ này. ChatGPT sử dụng dữ liệu để tạo ra các phản hồi, vì vậy cần phải có các biện pháp bảo mật thông tin cá nhân của SV và GV khi sử dụng công cụ này. Các TĐH cần làm rõ các quy định về bảo mật dữ liệu và đảm bảo rằng ChatGPT không vi phạm quyền riêng tư của người dùng.

Việc sử dụng ChatGPT cần phải tuân thủ các nguyên tắc đạo đức trong giáo dục. Các trường cần giáo dục SV và GV về việc sử dụng công cụ này một cách trung thực, tránh sao chép bài làm, gian lận và sử dụng thông tin sai lệch. Việc xây dựng một môi trường học tập có đạo đức sẽ giúp việc ứng dụng ChatGPT trở nên hiệu quả hơn, đồng thời bảo vệ uy tín và giá trị của giáo dục đại học.

3. Kết luận

Ứng dụng ChatGPT trong dạy và học ở các TĐH hiện nay có thể mang lại nhiều lợi ích to lớn, từ việc tăng cường khả năng truy cập thông tin, hỗ trợ học tập cá nhân hóa, đến việc cải thiện phương pháp giảng dạy và nâng cao chất lượng giáo dục. Tuy nhiên, để đạt được hiệu quả tối đa, cần có các giải pháp đồng bộ, bao gồm đào tạo, tích hợp công cụ vào phương pháp giảng dạy, xây dựng hệ thống phản hồi tự động, khuyến khích sự sáng tạo và tư duy phản biện, cùng với việc đảm bảo tính bảo mật và đạo đức trong sử dụng công nghệ. Khi các giải pháp này được thực hiện đầy đủ và hiệu quả, ChatGPT sẽ trở thành một công cụ không thể thiếu trong quá trình nâng cao chất lượng giáo dục tại các TĐH.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Dương Thanh Linh (2023), *Ứng dụng ChatGPT thúc đẩy dạy và học bậc đại học trong kỷ nguyên trí tuệ nhân tạo*. Tạp chí Khoa học và Công nghệ - TĐH Bình Dương, Quyển 6, số 2/2023.
- [2]. Nguyễn Đức Vương, Phan Trọng Tiến (2023). *Ứng dụng ChatGPT trong giảng dạy, nghiên cứu và quản lý ở bậc đại học*. Tạp chí Khoa học - Trường Đại học Tân Trào, 9(3).
- [3]. Bùi Thị Ngọc Mai (2023), *Lợi ích của ChatGPT trong giáo dục, đào tạo*, Tạp chí điện tử Quản lý nhà nước, ngày 03/10/2023.
- [4]. Nguyễn Thị Thanh (2024), *Những thách thức trong ứng dụng ChatGPT vào giáo dục đại học tại Việt Nam hiện nay*, Tạp chí điện tử Kinh tế và Dự báo, ngày 05/08/2024.